

Nyelvészeti és grafológiai elemzések

Az egyéni kommunikáció jellemzőinek feltárása kétféle eljárással

A Miskolci Egyetem Német Nyelvészeti Tanszékének két munkatársa és a kutatásban részt vevő igazságügyi grafológus szakértők közel 2 éve fáradoznak azon, hogy az emberi kommunikációból feltárható sajátosságokat két különféle eljárással, egymástól függetlenül vizsgálják:

A) hagyományos nyelvészeti,

B) grafológiai módszerrel.

A közös kutatás keretében mintegy 50 interjút és írásmintát elemeztek a szakemberek, egymástól függetlenül. Az adatok összesítésekor kapott eredmény meglehetősen volt.

Jelen tanulmányunkban egy - véletlenszerűen kiválasztott - vizsgálati alany beszédproduktumai és kézírás elemzése alapján - a "két oldalon" - megállapított tényezőkbe kínálunk rövid betekintést, a teljesség igénye nélkül.

A)

A nyelvészeti vizsgálat keretében arra kértük önként vállalkozó interjú-alanyainkat, hogy három színes képről/képsorozatról lehetőleg mindent meséljenek el, ami eszükbe jut. Nem kötöttük itt meg, hogy a képi elicitálásnak szigorúan képleírásnak kell lennie, de azt sem sugalltuk, mennyire vonatkoztathat el az alany a képek kapcsán az asszociációk terén. A beszédproduktumok így módon szabad döntések eredményei, és így - a vizsgálati szempontok kritériumait figyelembe véve - sokkal többre értékelhetők, mintha az interjú-alanyok ennél konkrétabb utasításokat kaptak volna. Kommunikációs sajátosságaik - éppen spontaneitásuk révén - közvetlenebbül nyilvánultak meg, s ezért a grafológiai vizsgálat eredményeivel történő összehasonlításnak is nagyobb tér adódott.

- A nyelvészeti vizsgálat során gépi méréseket végeztünk az időkvantilisek és a különböző szintaktikai mutatók pontos kimutatásának érdekében.

- Figyelemmel kísértük továbbá a beszédproduktumok további kvantitatív tényezőit, mint pl. a beszédtempót, a hangerőt, az artikulációt.

- Vizsgáltunk olyan verbális kvalitatív tényezőket, mint pl. a szótalálás könnyedsége, a fogalmazás

gördülékenysége, az előadásmód színessége.

- Ilyen kvalitatív tényezőkként vettük alapul az egyes beszédproduktumokban a beszédtempót, a szünetek és a hezitációs idő hosszúságát, a szóhasználat választékosságát, a lexikai pontosságot (szótalálási könnyedség).

- Megfigyeltük, mennyire fűzöttek lineárisan az egyes szekvenciák, mennyire képhez kötött vagy attól elvonatkoztatott asszociációkat említ az interjú-alany, van-e, ill. milyen az összefüggés a vizuális és az asszociatív tartalmak között.

- Az előadásmód színessége kapcsán szintén vizsgáltuk lexikai szinten a választékos szóhasználatot, az egyedi szókapcsolatok előfordulását, valamint szintaktikai szinten a többszörösen összetett jelzős szerkezetek előfordulását, a mondatok felépítésének változatosságát és bonyolultságát.

Példaként álljon itt (a terjedelmi korlátok miatt) - a nyelvészeti vizsgálat szempontjából - a vizsgált személy első beszédproduktumának transzkripciója, amelyből a fentiekben bemutatott tényezők részben már kiderülhetnek: hát hogy ha erre a képre a néző néz akkor az öltözködés illetve a . divat jut eszembe↑ s ezek a ruhák szerinteM régiES ő . stílusúak↑ tehát olyan ... tizenSkilencedikszázad úgy gondolom (nevet) nem tudom pontosan . üm . a divat szerintem . nagyon meghatározó↑ de . de nem a legfontosabb dolog↑ . úgy gondolom↑ . egy . embernek az életében↑ . de de az nagyon fontos hogy mindig összhangban öltözködjünk↑ és az alkalomnak megfelelően↑ ... hümm ... jaj hirtelen nem jut eszembe semmi ... üm ... (nevet) ... a egy egy . ruhához ő a kiegészítőkön is mindig gondolkodnunk kell hiszen . ugyanazt a ruhát egy másik sállal↑ egy másik cipővel↑ egy egy másik fülbevalóval láncsal üm kiegészítve egész más ő . stílust kaphatunk akár illetve egy egész más alkalomhoz is . ümt felvehetjük↑ ... üm de nem ő . nem mindig ez a fontos hogy most éppen milyen ruha van rajtunk hanem . az is nagyon meghatározó hogy az tiszta legyen illetve hogy ápoltságot . üm sugározzon egy emberről↑ és ő . hiszen így ő hogyha bárkivel találkozunk akivel . korábban még nem akkor első benyomásként nagyon meghatározó lehet a . az összkép amit egy emberről kapunk (1:42,00)

(A transzkripció Schank és Schönthal egyszerűsített módszerével készült.)

A példaszemélynél a vizsgálat tényezőinek összesítése során nyelvészeti oldalról az alábbi következtetésre jutottunk:

"Az interjú alanya az egyes témákról fokozatosan gyorsuló tempóban, egyre rövidebb gondolkodási idővel beszél. Ahol a gondolkodási idő hosszabb, ott hangsúlyosan jól szerkesztett, logikusan strukturált szöveget alkot. Tudatosan tervezi meg mondanivalóját, követi beszédtevékenységét, folyamatosan kontrollálja azt. A beszédproduktumok jellemző strukturális motívuma, hogy a interjú alanya általános érvényű proposíciók megfogalmazását részesíti előnyben szubjektív véleményének kinyilvánítása helyett. Az egyes témákat részletesen

kifejti, és következetesen végigviszi, miközben kerek, jól strukturált mondatokat alkot. A mondatok és tagmondatok egymástól jól elkülöníthetők, mivel a beszélő tudatosan intonálja azokat."

B)

A grafológiai vizsgálat alapjául annak objektivitása és megbízhatósága szolgált. A grafológiai ma már elfogadott OKJ-s szakma, melynek művelése szigorú etikai szabályokhoz kötött, s megalapozottságát, megbízhatóságát különböző mérés technikai eljárások biztosítják.

Objektivitását ez utóbbi mellett az is biztosítja, hogy a grafológusok személyesen egyik vizsgált személlyel sem találkoztak, pusztán kézírásuk jellemzőinek feltárásán és kiértékelésén keresztül alkottak véleményt egyéni kommunikációjuk sajátosságairól.

A grafológiai vizsgálati módszer megbízhatóságát két tényező szolgáltatta:

a) egyrészt azon tény, miszerint az írásvizsgálat jelenleg az egyetlen nem becsapható eljárás a személyiségjellemzők, egyéni sajátosságok feltárásában;

b) másrészt a korábbi, pszichológiai tesztekkel végzett kontrollvizsgálatok, melyek eredményei a grafológiai vizsgálatok eredményeivel mintegy 90-95%-os egybeesést mutattak.

A grafológiai vizsgálat lépéseit tekintve az alábbi utat követtük:

- írásminták mérés technikai feldolgozása,
- mérési eredmények összesítése
- értékelés
- a kommunikációs jellemzők szöveges összefoglalása
- a nyelvészeti eredményekkel való összevetés.

A vizsgált írásminta részlete

Bertalan Noked elméleti,
 csej nyaralásunk.
 Júliusban két hetet tölthet
 el a balatoni létesítményben. Adá
 egy tábort is kaphat volt, kb.
 Balaton partjától. Rengeteget p
 ottalunk, fürödtünk, kóstoltunk,

A fenti írásmintán elvégeztük a szükséges írásjellemzők mérését, azokat összesítettük, majd értékeltük.
 Vizsgáltuk itt az írástömb elhelyezkedését, az átlagos sor- és szótávolságot, a zónaarányokat, a betűszélességet, a
 betűtávolságot, valamint megállapítottunk minden olyan egyéb adatot, amely a vizsgált kézírás esetében a
 kommunikációt tekintve relevánsnak mutatkozott. Ezek után következett a példaszemély kommunikációjára
 jellemző sajátosságok összefoglalása, amelyekre a grafológiai vizsgálat eredményei alapján következtettünk.
 Az íráskép alapján grafológiai módszerekkel - többek között - az alábbi szegmensek terén vizsgálódunk, s tártuk
 fel az írásmintát készítő személy kommunikációs jellemzőit:

Vizsgált kommunikációs jellemzők és eredményeik		
Vizsgált jellemzők	Értékelés	Nyelvészeteti eredményekkel való egybevetés
Beszédtempó	Közepes (nem gyors, nem lassú)	X
Hangerő	Közepes (nem hangos, nem halk)	X
Artikuláció	Jó szintű, tiszta	X
Tényszerűség	Tényszerű, pontos	X

Gondolkodási szünetek hossza	Normál, helyenként hosszabb	X
Szótalálási könnyedség	Kiemelkedő, gördülékeny	X
Beszédhossz	A helyzethez igazodó, normál	X
Előadásmód színessége	Színes	X
A mondanivaló strukturáltsága	Tagolt, strukturált	X
Érzelmi telítettség	Visszafogott, kontrollált	X
Fogalmazás gördülékenysége	Kiemelkedő, gördülékeny	X

A vizsgálat eredményül adta, hogy a példaszemély beszédtempója és hangereje közepesnek tekinthető, artikulációja jó szintű, tiszta. Tényszerűen, pontosan fogalmaz, helyenként a szükségesnél hosszabb gondolkodási szünetekkel. Kommunikációja kiemelkedően gördülékeny.

A grafológiai vizsgálat eredménye a példaszemélynél a következő összesítést eredményezte:

"Az írásminta készítője a kommunikációs helyzetekben általában óvatos, ám emellett készséges, együttműködő. Mondanivalóját megtervezi, nagyon figyel arra, hogy az udvariassági formákat, az elvárásokat szem előtt tartva közöljön. Ennek felel meg a beszédproduktum hossza is: szeret beszélni, de ügyel arra, hogy ne legyen túl sok, amit mond. Szótalálási pontossága igen jó. A részletek pontos leírásával, korrekt, egyértelmű megfogalmazással, jó artikulációval kommunikál. Könnyedén, gördülékenyen fűzi egymásba gondolatait. Érzelmeit általában nem szívesen mutatja ki. Igényli, hogy ismerje a környezetében élők álláspontját, s hogy ettől ne nagyon eltérő véleményt alkosson. Mindezek mellett mondatalkotásai színesek, választékosan, szépen fogalmaz, nem visszariadva a hosszabb mondatok alakításától sem. Erős kontrolltevékenység működik benne, folyamatosan ellenőrzi önmagát. Kiegyenlített és közepes tempóban beszél, adekvát helyen esetenként kicsit hosszabb szüneteket tartva. Intonációja megfelelő, vélhetően szépen hangsúlyoz, közepes hangerővel élve, de soha nem beszél túl hangosan, netán túl harsányan. Mondanivalója logikusan felépített, tagolt és kerek egész."

Mint a fenti eredmények (amelyeknek bemutatására a terjedelmi korlátok miatt csak felületesen volt lehetőségünk) is mutatják, a nyelvészeti és a grafológiai vizsgálatok eredményei - egymástól függetlenül mérő és

ítélő szakértői meglehetősen hasonló következtetésekre jutottak a nyelvészeti és grafológiai elemzések alapján.

Salánki Ágnes,
Kegyesné Szekeres Erika
Miskolci Egyetem

Hakkel Hedvig,
Szöllőssy-Csoma Enikő
igazságügyi grafológus szakértők